

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ»
«ACTUAL PROBLEMS OF INNOVATIVE ECONOMY»**

Науковий журнал / The scientific journal

*(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Міністерства юстиції України серія КВ № 21710-11610Р від 13.10.2015 р.).
(The certificate of print media state registration of the Ukraine Ministry of Justice,
series KB № 21710-11610P dated 13.10.2015).*

*Журнал включений до Переліку друкованих наукових фахових видань категорії «Б»
в галузі економічних наук наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1643.
The journal is included in the list of printed scientific professional publications of category «B» in the field of
economic sciences by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 28.12.2019 № 1643.*

*Міжнародний Центр періодичних видань (ISSN International Centre, Париж) включив
журнал до міжнародного реєстру періодичних засобів масової інформації
і надав йому числовий код міжнародної ідентифікації: ISSN 2524-0455 (Print)*

*The International Periodicals Center (ISSN International Center, Paris) has included the journal in the
international register of periodicals and provided it with a numerical code of international identification:
ISSN 2524-0455 (Print).*

*Журнал індексується в Міжнародній наукометричній базі Index Copernicus International
The scientific journal is indexed in the scientometric database – Index Copernicus International*

*Видається мовами: українською, російською, англійською, 4 номери на рік.
Available in Ukrainian, English, 4 issues per year.*

Головний редактор:

Краснорутський О. О., д-р. екон. наук, проф.,
(Україна)

Редакційна колегія:

Абуселідзе Г., д-р. екон. наук, проф. (Грузія);
Близнюк Т. П., к-т екон. наук, доцент (Україна);
Гавкалова Н. Л., д-р. екон. наук, проф. (Україна);
Горська Є., почесний доктор, проф., (Словаччина);
Гуторов А. О., д-р. екон. наук, проф., (Україна);
Дубровіна Н. А., к-т екон. наук, доцент (Словаччина);
Єрмоленко О. А., к-т екон. наук, доцент (Україна);
Колупаєва І. В., д-р. екон. наук, проф. (Україна);
Кошкалда І. В., д-р. екон. наук, проф. (Україна);
Мандич О. В., д-р. екон. наук, доцент, заступник головного редактора (Україна);
Маркіна І. А., д-р. екон. наук, професор (Україна);
Накісько О. В., к-т екон. наук, доцент (Україна);
Несторенко Т. П., к-т екон. наук, доцент (Україна);
Орел В. М., д-р. екон. наук, професор (Україна);
Остенда О., д-р. наук, проф., (Польща);
Пустовгар С. А., к-т екон. наук, доцент (Україна);
Резнік Н. П., д-р. екон. наук, проф., (Україна);
Руденко С. В., к-т економ. наук, доцент (Україна);
Sandeep K. G., PhD (B.H.U.), Professor; School of Education, Sharda University, Greater Noida, India;
Власенко Т. А., д-р. економ. наук, проф., відповідальний секретар.

Chief Editor:

Krasnorutskyy O. O., Dr.Sc., prof.,
(Ukraine)

Editorial Board:

Abuselidze G., Dr.Sc., prof., (Georgia);
Blyznyuk T., PhD, Associate Professor, (Ukraine);
Gavkalova N., Dr.Sc., prof. (Ukraine);
Horska E., PhD, Associate Professor, (Slovakia);
Hutorov A., Dr.Sc., Professor (Ukraine);
Dubrovina N., CSc., Associate Professor (Slovakia);
Yermolenko O., PhD, Associate Professor, (Ukraine);
Kolupaieva I., Dr.Sc., prof. (Ukraine);
Koshkalda I., Dr.Sc., prof. (Ukraine);
Mandyk O., Dr.Sc., Associate Professor, Deputy Editor (Ukraine);
Markina I. A., Dr.Sc., prof. (Ukraine);
Nakisko O., PhD, Associate Professor, (Ukraine);
Nestorenko T., PhD, Associate Professor, (Ukraine);
Orel V., Dr.Sc., Professor (Ukraine);
Ostenda A., Doctor, Professor (Poland);
Pustovhar S., PhD, Associate Professor, (Ukraine);
Reznik N. P., Dr.Sc., prof. (Ukraine);
Rudenko S., PhD, Associate Professor, (Ukraine);
Sandeep K. G., PhD (B.H.U.), Professor; School of Education, Sharda University, Greater Noida, India;
Vlasenko T. A., Dr.Sc., Professor, executive secretary.

Адреса редакції/Editorial address:

Україна, 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44, каб. 309.
Ukraine, 61002, Kharkiv, Alchevsky st. 44, 309 room
Тел./Tel: (057) 7-164-168; (057) 7-164-154, E-mail: apie@ukr.net

*Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного технічного університету
сільського господарства імені Петра Василенка. Протокол № 9 від 22.03.2021 р.
It's recommended for print by scientific council of Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University
Of Agriculture. Protocol №. 9 of 22.03.2021.*

Підписано до друку 06.04.2021 р. Формат 60×84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Book Antiqua. Офсетний друк.
Умовн. друк. арк. – 8,06. Наклад – 300 прим. Зам. № __.

Signed for print 06.04.2021. Format 60×84 1/8. Offset paper. Book Antiqua headset. Offset printing.
Conditionally printed sheets – 8,06. Edition – 300 copies. Substitute № __.

Видавництво «Стильна типографія». Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ДК № 5493 від 22.08.2017 р.
61002, м. Харків, вул. Чернишевська, 28 А Тел.: (057) 754-49-42 e-mail: zebraprint.zakaz@gmail.com
«Стильна типографія» Publishing House. Certificate of the publishing subject: series ДК № 5493 dated 22.08.2017.
61002, Kharkiv, Chernyshevskaya St. 28A Phone: (057) 754-49-42 e-mail: zebraprint.zakaz@gmail.com

ISSN 2524-0455

© Журнал «Актуальні проблеми інноваційної економіки», 2021

«Актуальні проблеми інноваційної економіки»

науковий журнал

№ 2 / 2021

ЗМІСТ

Інноваційні технології інтеграційної та комерційної взаємодії суб'єктів аграрного ринку

<i>ТУРЧИН Л. Я.</i> Формування адаптивного механізму узгодження концепцій маркетинг-міксу і логістичного міксу	5
<i>КІНЗЕРСЬКА О.</i> Ідентифікація стратегічної позиції сталого розвитку вітчизняної аграрної галузі	10
<i>КАРПІН С. І.</i> Теоретичні аспекти інвестиційно-інноваційної інтеграційної стратегії розвитку агропромислового комплексу	15
<i>КОРНІЄЦЬКИЙ О. В.</i> Значення державної фінансової підтримки агросектора ...	22
<i>ТОРОХТІЙ Б. Г.</i> Модель оцінювання рівня економічної стійкості аграрних підприємств	28
<i>ЛЕВЧЕНКО Л. Я.</i> Інтегральна оцінка трудового потенціалу суб'єктів економічних відносин	33
<i>КАМУШКОВ О. С., ТКАЧ В. О., ЯЗІНА В. А., ЖИЛКО О. В.</i> Культура сервісу: дефініція поняття, основні структурні складові сервісу та аналіз його ролі в індустрії гостинності	38
<i>МИКОЛЕНКО І. Г., СТИЛИК А. Г., РОЖКО Л. Ю.</i> Роль стратегії в забезпеченні економічної безпеки сільськогосподарського підприємства	43
<i>ОСЛОПОВА М.В., СТЕПАНЕНКО С.В.</i> Формування «нової реальності» функціонування світових ринків аграрної продукції	49
<i>РЕЗНІК Н. П., ДИВНИЧ О. Д., ВЛАСЮК В. В.</i> Сучасні особливості аграрної логістики	55

Інноваційно-інвестиційні чинники економічного зростання

<i>МОІССЄВА Н. І., КРУПЦА І. В., БАЙРАЧНА О. К., ПАВЛЮК С. І.</i> Стратегічний контекст сталого розвитку туристичної сфери в Україні	60
<i>РУЖИЦЬКИЙ І. Ю.</i> Оцінювання впливу поширення тінізаційної та корупційної складової на формування економічної безпеки	67
<i>ЛАГОДІЄНКО В. В., ДЕМЧЕНКО А. М.</i> Суспільні інститути: суть, стан, вплив на функціонування господарського середовища аграрної сфери виробництва	73
<i>ПАВЛОВА О. М., ПАВЛОВ К. В., НОВОСАД О. В., МАТІЙЧУК Л. П.</i> Сутність енергетичної безпеки України в умовах трансформаційних змін	84
<i>РОМАНЕНКО С. С.</i> Управління спортивно-оздоровчою діяльністю: структура та державне регулювання	91

«Actual problems of innovative economy»

the scientific journal

№ 2 / 2021

CONTENT

Інноваційні технології інтеграційної та комерційної взаємодії суб'єктів аграрного ринку

<i>TURCHYN L.</i> Formation of adaptive mechanism of harmonization of marketing mix and logistic mix concepts	5
<i>KINZERSKA O.</i> Identification of the strategic position of sustainable development of the domestic agricultural industry	10
<i>KARPIN S. I.</i> Theoretical aspects of investment and innovation integration strategy of agro-industrial complex development.....	15
<i>KORNIETSKYI O.</i> The importance of state financial support of agrosector	22
<i>TOROKHTII B.</i> Model for assessing the level of economic stability of agricultural enterprises.....	28
<i>LEVCHENKO A.</i> Integral assessment of the labor potential of the subjects of economic relations.....	33
<i>KAMUSHKOV O., TKACH V., YAZINA V., ZHYLKO O.</i> Service culture: definition of concept, main structural components of the service and analysis of its role in the hospitality industry.....	38
<i>MYKOLENKO I. H., STYLYK A. H., ROZHKO L. Y.</i> The role of the strategy in ensuring the economic security of the agricultural enterprise	43
<i>OSLOPOVA M., STEPANENKO S.</i> Formation of "new reality" functioning of world markets of agricultural products	49
<i>REZNIK N., DYVNYCH O., VLASYUK V.</i> Modern features of agricultural logistics	55

Innovation and investment factors of economic growth

<i>MOISIEIEVA N., KRUPITSA I. V., BAIRACHNA O., PAVLIUK S. I.</i> Strategic context of sustainable tourist development in Ukraine	60
<i>RUZHYTSKYI I.</i> Assessing the influence of the expansion of the shadowing and corruption component on the formation of economic security.	67
<i>LAGODIENKO V., DEMCHENKO A.</i> Public institutions: nature, state, influence on the functioning of the economic environment of the agricultural sphere of production	73
<i>PAVLOVA O., PAVLOV K., NOVOSAD O., MATIICHUK L.</i> The essence of Ukraine's energy security in the conditions of transformation changes.	84
<i>ROMANENKO S.</i> Management of sports and health activities: structure and government regulation.....	91

15. Torkatyuk, V.I., Abolkhasanzade, A., Mitina, T.V., Kozyns'ka, I.O., Kuzichkina, N.I., Dril', N.V. (n.d.). Mekhanizm zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstv [The mechanism of economic security of enterprises]. Available at: <http://eprints.kname.edu.ua/38672/1/164-165.pdf>

16. Diachkov, D., Potapiuk, I. i Kapran, I. (2021). «Economichna bezpeka v systemi stratehichnoho upravlinnia pidpryyemstvom». *Ekonomika ta suspilstvo*, № 24. doi: 10.32782/2524-0072/2021-24-7.

Abstract.

Mykolenko I. H., Stylyk A. H., Rozhko L. Y. The role of the strategy in ensuring the economic security of the agricultural enterprise.

A successful operation of any agricultural enterprise in the period of economic crisis mainly depends on the effectiveness of strategic management of its economic security system. The effective economic security of an enterprise is possible only with a comprehensive and systematic approach. It allows ensuring strategic development of the enterprise, to develop tactical and operational measures in order to minimize all negative consequences of internal and external threats. Based on the study, the essential characteristics of the economic security of an agricultural enterprise and the assessment of its level were considered. It was found that the mechanisms for improving the economic security of agricultural enterprises, which take into account industry specifics and destructive factors, have not been sufficiently developed. The formation of economic security was under study. The defining characteristics of the states of economic security are given. The author's understanding of a category "economic security of agricultural enterprises" is proposed based on rethinking modern interpretations of the studied definition and their systematization. It has been emphasized that economic security occupies an important place in the strategic management structure of the agricultural enterprise. The main aspects in the management of economic security strategy are highlighted due to a wide range of interpretations and approaches to defining the strategy. The economic security strategy of the enterprise as an object of management is structured. The advantages of a strategic approach in the economic security management of the enterprise were also considered. It is noted that a process of developing an economic security strategy takes into account both objective and subjective factors. The main process stages of developing an economic security strategy are described. A necessity of formation a strategy for ensuring economic security in order to create stable conditions for dynamic competitiveness and financial, economic sustainability of agricultural enterprises in the long run was substantiated.

Keywords: enterprise, external environment, internal environment, security, economic security, economic security strategy.

Стаття надійшла до редакції 20.02.2021 р.

Бібліографічний опис статті:

Миколенко І. Г., Стилик А. Г., Рожко Л. Ю. Роль стратегії в забезпеченні економічної безпеки сільськогосподарського підприємства. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2021. № 2. С. 43-49.

Mykolenko I. H., Stylyk A. H., Rozhko L. Y. The role of the strategy in ensuring the economic security of the agricultural enterprise. *Actual problems of innovative economy*. 2021. No. 2, pp. 43-49.

УДК 338.439.5; JEL classification: Q17

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2021-2-9>

ОСЛОПОВА Марина Валеріївна, здобувач кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, ORCID ID: 0000-0002-6544-1902

СТЕПАНЕНКО Сергій Віталійович, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри міжнародного бізнесу, обліку та фінансів, Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, ORCID ID: 0000-0002-6132-328X

ФОРМУВАННЯ «НОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ» ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВИХ РИНКІВ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Ослопова М.В., Степаненко С.В. Формування «нової реальності» функціонування світових ринків аграрної продукції.

У статті проаналізовано сучасний стан світових ринків аграрної продукції. Доведено, що відповіддю на виклики пандемії вірусної хвороби COVID-19 стало формування «нової реальності». В її реаліях торгівля сільськогосподарською продукцією показала більшу стійкість завдяки таким факторам, як відносна нееластичність попиту на продовольство за доходом (з огляду на те, що продукти харчування необхідні для виживання), особливості транспортування – більшість сільськогосподарської торгівлі (зокрема, зернових та олійних культур) відбувається шляхом морських перевезень, які потребують меншої взаємодії з людьми та не були сильно порушені через транспортні обмеження, пов'язані з пандемією. Торгівля сільськогосподарською продукцією була більш стійкою, ніж торгівля іншими продуктами, завдяки кільком факторам, включаючи, зокрема, відносну нееластичність попиту на продовольство за доходом (з огляду на те, що продукти харчування необхідні для виживання) і той факт, що більшість сільськогосподарської торгівлі (зокрема, зернових та олійних культур) відбувається в наливних

морських перевезеннях, які потребують меншої взаємодії з людьми та не були сильно порушені через транспортні обмеження, пов'язані з пандемією. У 2020 році вартість загальної торгівлі (імпорт плюс експорт) сільськогосподарських товарів між ЄС та рештою світу становила 327 мільярдів. Оскільки експорт (185 млрд) перевищував імпорт (142 млрд), торговельний баланс склав 43 млрд салдо. У період з 2002 по 2020 рік торгівля ЄС сільськогосподарською продукцією зросла більш ніж у двічі, що еквівалентно середньорічному зростанню 4,8%. У цей період експорт (5,3%) зростає швидше, ніж імпорт (4,1%). Встановлено, що індекс цін на продукти харчування демонструє тенденцію до зниження в результаті кризи COVID-19, що спричинила тиск на ціни, а отже, і на доходи. Індекс цін на продовольчі товари вказує на те, що найбільше впали ціни на рослинну олію та цукор, за ними йшли ціни на м'ясо та молочні продукти. Навпаки, ціни на зернові були відносно стабільними, оскільки пандемія менше вплинула на попит, а ланцюги постачань були менш порушені через те, що крупи, як правило, відправляються навалом, а в оптових поставках не спостерігалось жодних значних збоїв.

Ключові слова: маркетинг, глобалізація, аграрні підприємства, сталий розвиток, зовнішньоекономічний профіль торгівлі, зовнішнє середовище.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Спалах COVID-19 та його швидке поширення охопили багато урядів та сільського господарства виробників зненацька, що викликало негайну політичну відповідь членів СОТ. Очікувалося, що багато початкових заходів негативно вплинуть на сільськогосподарський сектор. Але сільське господарство фактично продемонструвало стійкість, з торговельними показниками, які були кращими, ніж інші сектори. Торгівля продовольством та сільськогосподарською продукцією була більш стійкою, ніж торгівля іншими продуктами. Торгівля сільськогосподарською продукцією навіть зросла в березні та квітні 2020 року (на 3,3 відсотка та 0,6 відсотка відповідно) порівняно з тим же періодом 2019 року.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку аграрного ринку та ринку сільськогосподарської продукції висвітлювали в своїх роботах такі провідні вчені, як, зокрема, В.Г. Андрійчук, М.О. Гофман, В.К. Збарський, Ю.С. Коваленко, Т.М. Лозинська, В.І. Мацибора, О.О. Мороз. Проблеми функціонування світового ринку досліджували М.О. Ажнюк, В.В. Козик, О.С. Передрій, І.Ю. Сіваченко, К.С. Солонінко та інші науковці. Водночас існує ціла низка питань, що потребують подальшого дослідження.

Мета статті: дослідити питання формування «нової реальності» функціонування світових ринків аграрної продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Торгівля сільськогосподарською продукцією була більш стійкою, ніж торгівля іншими продуктами, завдяки кільком факторам, включаючи, зокрема, відносну нееластичність попиту на продовольство за доходом (з огляду на те, що продукти харчування необхідні для виживання) і той факт, що більшість сільськогосподарської торгівлі (зокрема, зернових та олійних культур) відбувається в наливних морських перевезеннях, які потребують меншої взаємодії з людьми та не були сильно порушені через транспортні обмеження, пов'язані з пандемією (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Експорт сільськогосподарської продукції, відсоткова зміна

Показник	1 квартал 2019 р. до 1 кварталу 2020р.	Березень 2019 р. до Березня 2020 р.	Квітень 2019р. до Квітня 2020 р.
Всього	2,5	3,3	0,6
Живі тварини	3,7	4,6	-14,8
М'ясо та м'ясні продукти	13,5	8,2	-3,3
Молочна продукція	1,5	1	-3,6
Яйця птахів	-6,9	-12,1	-11,2
Натуральний мед	-3,9	4,3	15,6
Істівні продукти тваринного походження	32,5	34,5	2,9
Продукти тваринного походження	-10,8	-8,1	-16,3
Живі дерева та інші рослини; цибулини, корені	-5,8	-17,7	-29,2
Квіти	-4,9	-19,1	-15,9
Овочі, деякі корені	2,7	3,8	-2,2
Горіхи	9,8	19,5	-4,4
Фрукти (свіжі або сушені)	8,3	9,3	-7,5
Кофе	2,1	4,8	-6,1
Чай	-6,7	-10,2	12,8
Спеції	-4,8	4,7	7,9
Крупи	2,9	15,6	1,3
Продукція мукомольної промисловості; солоду; крохмаль	-4,8	-13,9	-22,5
Насіння олійних та плодів; різні зерна; солома і корм	1,1	10,1	22,4
Інші овочі соки та екстракти	-1,4	10,9	11
Рослинні матеріали для плетіння; овочеві продукти	10,7	9,6	3,8
Жири та олії тваринного або рослинного походження	6,6	6,7	0,4
М'ясні вироби	0	1,8	-27,2
Цукор та кондитерські вироби	6,2	8,6	-9,5
Какао и какао продукти	1,7	-7,4	-37,5
Кондитерські вироби, злаки, борошно, крохмаль	3,2	4,7	-23,2
Напої, спирти та оцет	-3,5	-7,6	-35,4
Відходи харчової промисловості; корма для тварин	-0,7	4,4	-10,3
Тютюн та тютюнові вироби	-7,1	-4,4	-41,8
Алкоголь	-12,5	-4,9	-17,6
Шовк	-5,3	11,5	-54,3
Шерсть	-29,2	-33,6	-54,2
Бавовна	4,1	-12,5	-34,6
Рослинні текстильні волокна	-11,5	-9,8	-78,9

У 2020 році вартість загальної торгівлі (імпорт плюс експорт) сільськогосподарських товарів між ЄС та рештою світу становила 327 мільярдів (рис. 1). Оскільки експорт (185 млрд) перевищував імпорт (142 млрд), торговельний баланс склав 43 млрд сальдо. У період з 2002 по 2020 рік торгівля ЄС сільськогосподарською

продукцією зросла більш ніж у двічі, що еквівалентно середньорічному зростанню 4,8%. У цей період експорт (5,3%) зростає швидше, ніж імпорт (4,1%) [2].

У свою чергу в 2020 році ЄС імпортував 145 мільйонів тонн сільськогосподарської продукції, тоді як експортував 144 мільйони тонн мільйонів тонн (рис. 2).

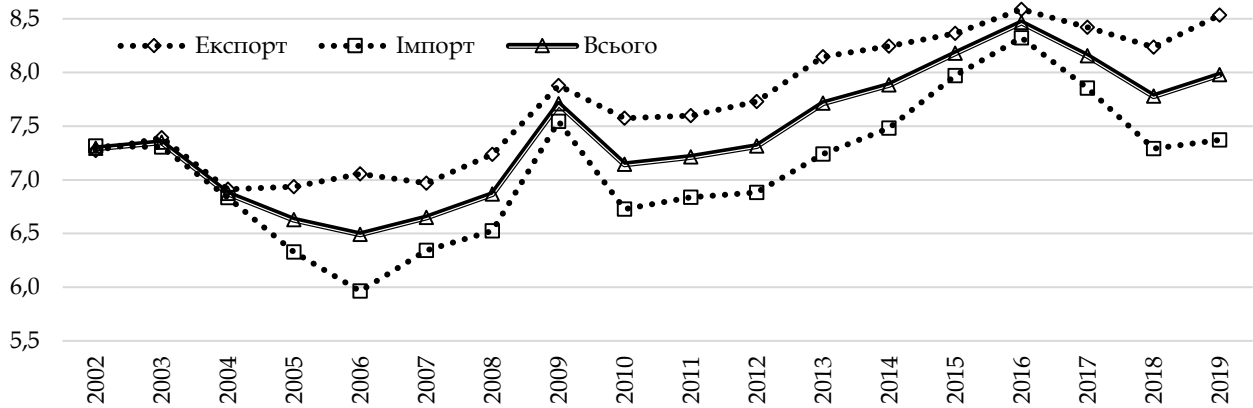

Рис. 1. Торговля ЄС сільськогосподарською продукцією в 2002-2020 рр. (млрд дол.)

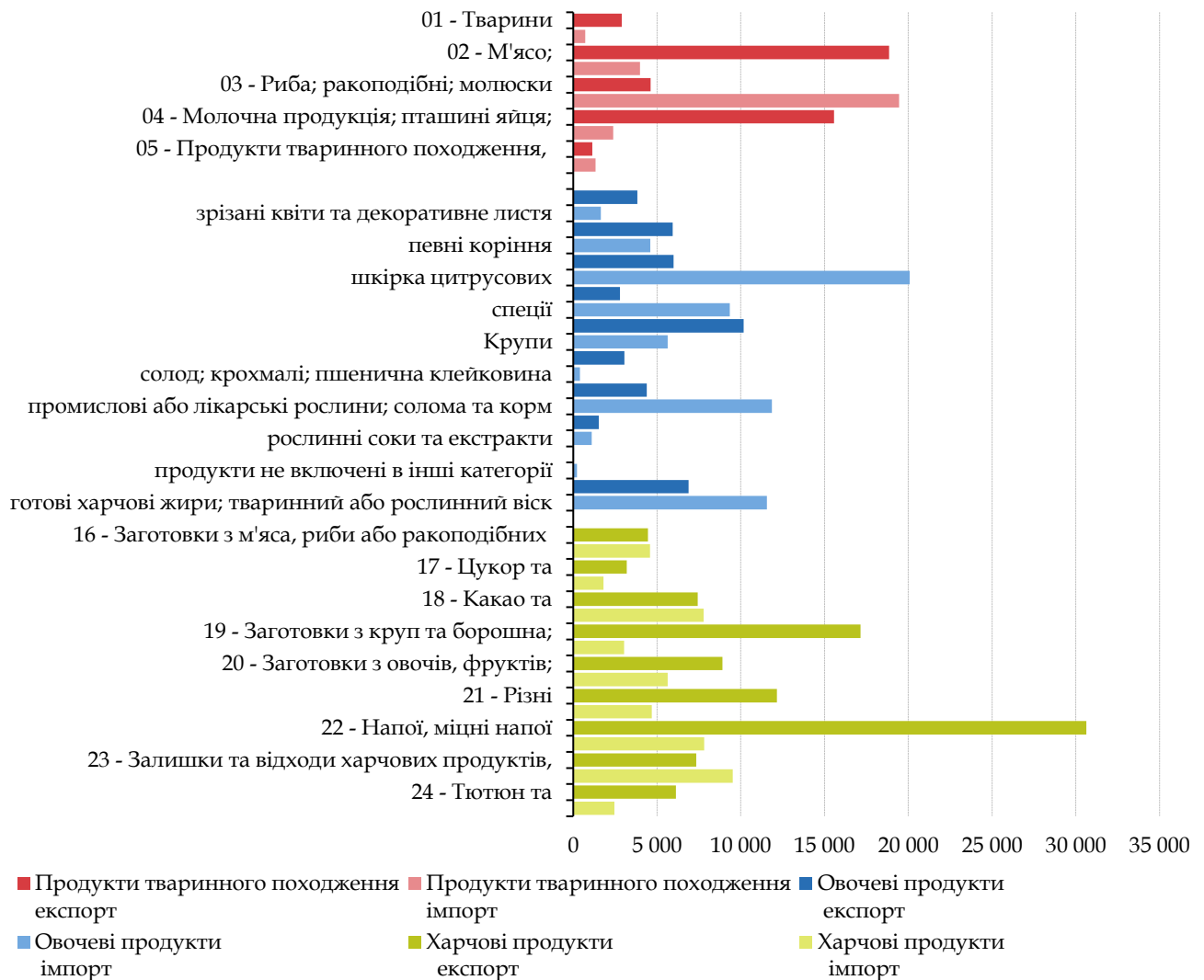

Рис. 2. Експорт та імпорт сільськогосподарської продукції ЄС за категоріями продукції, 2020

У період з 2002 по 2020 рік загальний обсяг торгівлі мав середньорічні темпи зростання 2,4%. І тут експорт (3,6%) зростав швидше, ніж імпорт (1,3%). В експорті найбільшу групу склали продукти харчування (53%), потім продукти рослинного походження (24%) та продукти тваринного походження (23%). В імпорті найбільшу групу становили продукти рослинного походження (47%), потім продукти харчування (33%) та продукти тваринного походження (20%). В експорті продуктів тваринного походження найбільшими були розділи «м'ясо та їстівні м'ясні субпродукти» (44%, 19 млрд) та «молочна продукція; пташині яйця; натуральний мед; їстівні продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені та не включені» (36%, 16 млрд). В імпорті продуктів тваринного походження найбільшу главу займали «риба та ракоподібні, молоски та інші водні безхребетні» (70%, 19 млрд) В експорті овочевої продукції найбільшу главу займали «крупни» (23%, 10 млрд). В імпорті овочевих продуктів найбільшу главу займали «їстівні фрукти та горіхи; цедра цитрусових або дині (30%, 20 млрд). Харчові продукти складаються з різних видів оброблених харчових продуктів. Найбільшою главою в експорті харчових продуктів були «напої, спиртні напої та оцет» (31%, 31 млрд). В імпорті харчових продуктів найбільшою главою були «залишки та відходи харчової промисловості; готовий корм для тварин» (20%, 9 млрд) [2].

У той час як загальний експорт багатьох харчових продуктів зріс, експорт інших товарів зменшився, причому найбільше падіння експорту сільськогосподарських продуктів, які не вживаються в їжу (таких як сирі хутряні шкури, вовна, сирі шкури, рослинні текстильні волокна, ефірні олії, живі дерева та інші рослини та квіти). До сільськогосподарської продукції, яка зафіксувала збільшення експорту в березні 2020 р., були зернові, частина м'ясопродуктів, їстівні горіхи, олійні та олійні плоди, фрукти (свіжі та сушені). Однак у квітні 2020р. експорт сільськогосподарської продукції знизився для більшості товарних груп, за винятком олійного насіння та олійних плодів.

Початкове збільшення експорту багатьох продуктів харчування, зокрема в березні 2020 року, значною мірою відображає зростання попиту на роздрібну продукцію, що представляє собою зсув моделей споживання від ресторанів та інших громадських закладів харчування до домівок людей. На додаток до початкових панічних покупок з боку споживачів, багато урядів відновили або розширили програми накопичення запасів

(збільшення попиту, зокрема, на зернові) або взялися закуповувати непродану продукцію для розповсюдження серед потребуючих груп населення. У квітні загальний обсяг експорту сільськогосподарської продукції залишився на рівні попереднього року; однак експорт кількох окремих груп товарів скоротився в результаті скорочення попиту, викликаного заходами карантину. Хоча в більшості регіонів експорт сільськогосподарської продукції утримується відносно добре або навіть збільшується, експорт з Азії впав протягом першого кварталу 2020 року, за яким у квітні відбулося падіння експорту з Європи та Північної Америки, що відображає, серед інших факторів, поширення COVID-19. Дані для окремих найменш розвинених країн свідчать про значніше падіння експорту, ніж в інших регіонах, за винятком Ефіопії та М'янми, де збільшився експорт, особливо для їх ключових експортних продуктів (кава та олійні культури для Ефіопії та овочі, кукурудза та рис для М'янми). Натомість у Південній Америці спостерігалось найбільше зростання експорту. Цей позитивний результат в основному пояснюється збільшенням експорту сільськогосподарської продукції з Бразилії (на 14,2% у березні та 30,6% у квітні порівняно з аналогічним періодом 2019 року), на яку припадає близько половини сільськогосподарського експорту континенту. Бразильський експорт соєвих бобів, цукру та м'яса за ці місяці значно зріс у порівнянні з попереднім роком, як результат, зокрема, попиту з Азії.

Імпорт сільськогосподарської продукції протягом першого кварталу 2020 року, а особливо в березні, зріс практично для всіх регіонів (у тому числі для найменш розвинених країн) порівняно з аналогічним періодом 2019 року. Попит на імпорт у квітні скоротився порівняно з попереднім роком у Європі, Північній Америці та Південній Америці та деяких найменш розвинених країн (наприклад, М'янма, Замбія), але збільшився в решті світу.

У 2020 році Сполучене Королівство було як найбільшим експортним пунктом ЄС (43 мільярди, 23%), так і найбільшим джерелом імпорту з ЄС (17 мільярдів, 12%) сільськогосподарської продукції (рис. 3) [3].

Бавовна ретельно контролюється в СОТ, враховуючи її важливість для деяких найбільш розвинених країн світу. Експорт бавовни значно скоротився з початку року через зниження глобального споживання на тлі впливу COVID-19 на світову торгівлю одягом. Прогнози Міжнародного консультативного комітету з бавовни (ICAC) показують, що світовий

попит на бавовну, зменшився на 13 відсотків у маркетинговому сезоні 2019-2020 років у порівнянні з попереднім сезоном, що зменшило світовий експорт бавовни до 8,6 мільйона тонн. За даними ІСАС, близько чотирьох мільйонів дрібних фермерів в Африці, ймовірно, сильно постраждають від цих тенденцій до зниження, зокрема в найменш розвинених країнах, включаючи країни Cotton-4 (Бенін, Буркіна-Фасо, Чад і Малі). де дохід від бавовни становить від 8 до 12 відсотків їхнього ВВП. Торгівля бавовною становить до 40% їх загального експортного доходу, а в секторі зайнято до 33% національної робочої сили [2].

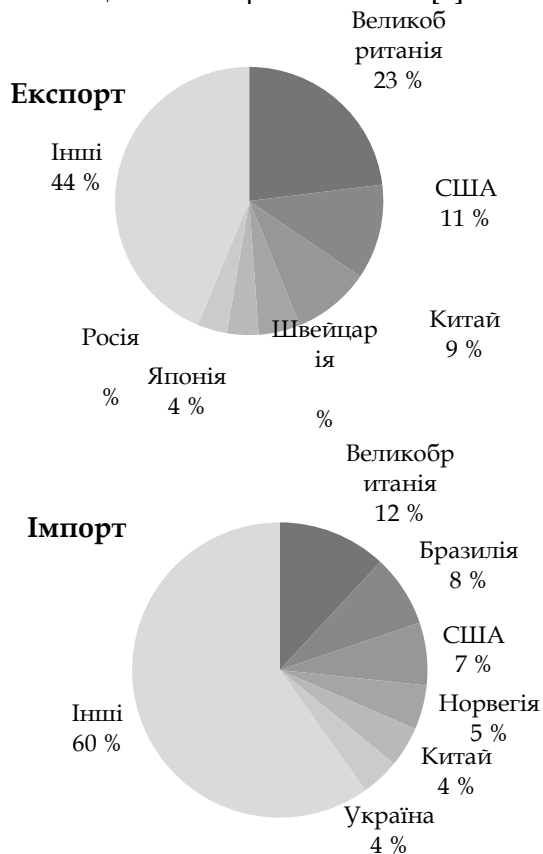

Рис.3. Експорт та імпорт овочевих продуктів ЄС за основними партнерами, 2020

За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO), індекс цін на продукти харчування вже мав тенденцію до зниження на початку 2020 року, ще до того, як криза COVID-19 спричинила

подальший тиск на ціни, а отже, і на доходи від фермерських.

Індекс цін на продовольчі товари FAO вказує на те, що найбільше впали ціни на рослинну олію та цукор, за ними йшли ціни на м'ясо та молочні продукти. Навпаки, ціни на зернові були відносно стабільними, оскільки пандемія менше вплинула на попит, а ланцюги поставок були менш порушені через те, що крупи, як правило, відправляються навалом, а в оптових поставках не спостерігалося жодних значних збоїв.

У червні індекс продовольчих цін FAO зафіксував перше зростання у 2020 році (на 2,4 відсотка порівняно з травнем), зокрема через відновлення цін на рослинні олії, цукор та молочні продукти після різкого зниження в травні [4].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, відповіддю на виклики пандемії вірусної хвороби COVID-19 стало формування «нової реальності». В її реаліях торгівля сільськогосподарською продукцією показала більшу стійкість завдяки таким факторам, як відносна нееластичність попиту на продовольство за доходом (з огляду на те, що продукти харчування необхідні для виживання), особливості транспортування – більшість сільськогосподарської торгівлі (зокрема, зернових та олійних культур) відбувається шляхом морських перевезень, які потребують меншої взаємодії з людьми та не були сильно порушені через транспортні обмеження, пов'язані з пандемією.

Індекс цін на продукти харчування демонструє тенденцію до зниження в результаті кризи COVID-19, що спричинила тиск на ціни, а отже, і на доходи. Індекс цін на продовольчі товари вказує на те, що найбільше впали ціни на рослинну олію та цукор, за ними йшли ціни на м'ясо та молочні продукти. Навпаки, ціни на зернові були відносно стабільними, оскільки пандемія менше вплинула на попит, а ланцюги поставок були менш порушені через те, що крупи, як правило, відправляються навалом, а в оптових поставках не спостерігалося жодних значних збоїв.

Література.

1. CGS Survey Reveals 'Sustainability' Is Driving Demand and Customer Loyalty. URL: <https://www.cgsinc.com/en/infographics/CGS-Survey-Reveals-Sustainability-Is-Driving-Demand-and-Customer-Loyalty>.
2. Extra-EU trade in agricultural goods. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Extra-EU_trade_in_agricultural_goods.
3. Agriculture in the United Kingdom 2020. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1034693/AUK-2020-19nov21.pdf.
4. WorldFood Situation. URL: <https://www.fao.org/worldfoodsituation/csdb/en/>.

5. The evolution of world agricultural trade since year 2000. Technical Note, August 2019. URL: <https://repositorio.iica.int/bitstream/handle/11324/8158/BVE19040271i.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
6. Trend sin Global Agricultu UNCTAD Multiyear Expert Meetingon Commoditiesand Development, 12th Sessionre. URL: https://unctad.org/system/files/information-document/cimem2_2021_8_Feb_Holger%20Matthey.pdf.
7. Trostle R. Global Agricultural supply and food demand; factors contributing to recent in crease in food commodity prices. A report from the economic research service. 2008.
8. **Kotler P., Armstrong G.** (2008). Principles of Marketing. 12th Edition. Upper Saddle River: Pearson Education Inc.

References.

1. CGS Survey Reveals 'Sustainability' Is Driving Demand and Customer Loyalty. Available at: <https://www.cgsinc.com/en/infographics/CGS-Survey-Reveals-Sustainability-Is-Driving-Demand-and-Customer-Loyalty>.
2. Extra-EU trade in agricultural goods. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Extra-EU_trade_in_agricultural_goods.
3. Agriculture in the United Kingdom 2020. Available at: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1034693/AUK-2020-19nov21.pdf.
4. WorldFood Situation. Available at: <https://www.fao.org/worldfoodsituation/csdb/en/>.
5. The evolution of world agricultural trade since year 2000. Technical Note, August 2019. Available at: <https://repositorio.iica.int/bitstream/handle/11324/8158/BVE19040271i.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
6. Trend sin Global Agricultu UNCTAD Multiyear Expert Meetingon Commoditiesand Development, 12th Sessionre. Available at: https://unctad.org/system/files/information-document/cimem2_2021_8_Feb_Holger%20Matthey.pdf.
7. Trostle R. (2008). Global Agricultural supply and food demand; factors contributing to recent in crease in food commodity prices. A report from the economic research service.
8. **Kotler P., Armstrong G.** (2008). Principles of Marketing. 12th Edition. Upper Saddle River: Pearson Education Inc.

Abstract.

Osloпова М., Степаненко С. Formation of "new reality" functioning of world markets of agricultural products.

The article analyzes the current state of world markets for agricultural products. It has been proven that the response to the challenges of the COVID-19 viral disease pandemic has been the formation of a "new reality". In its reality, trade in agricultural products has shown greater resilience due to factors such as relative inelasticity of demand for food by income (given that food is necessary for survival), transport peculiarities - most agricultural trade (including cereals and oilseeds) takes place by shipping, which requires less interaction with people and has not been severely disrupted due to pandemic-related transport restrictions. Trade in agricultural products was more resilient than trade in other products, due to several factors, including the relative inelasticity of food demand by income (given that food is necessary for survival) and the fact that most agricultural trade, cereals and oilseeds) occurs in bulk shipping, which requires less interaction with humans and has not been severely disrupted due to transport constraints related to the pandemic. In 2020, the value of total trade (imports plus exports) of agricultural goods between the EU and the rest of the world was 327 billion. As exports (185 billion) exceeded imports (142 billion), the trade balance was 43 billion. Between 2002 and 2020, EU trade in agricultural products more than doubled, equivalent to an average annual growth rate of 4.8%. During this period, exports (5.3%) grew faster than imports (4.1%). It has been established that the food price index shows a declining trend as a result of the COVID-19 crisis, which has put pressure on prices and, consequently, on income. The food price index shows that prices for vegetable oil and sugar fell the most, followed by prices for meat and dairy products. On the contrary, grain prices were relatively stable, as the pandemic had less of an impact on demand and supply chains were less disrupted due to the fact that cereals tend to be shipped in bulk and there were no significant disruptions in wholesale supplies.

Keywords: marketing, globalization, agricultural enterprises, sustainable development, foreign economic profile of trade, external environment.

Стаття надійшла до редакції 17.02.2021 р.

Бібліографічний опис статті:

Ослопова М.В., Степаненко С.В. Формування «нової реальності» функціонування світових ринків аграрної продукції. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2021. № 2. С. 49-54.

Osloпова М., Stepanenko S. Formation of "new reality" functioning of world markets of agricultural products. Actual problems of innovative economy. 2021. No. 2, pp. 49-54.